

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์   ความรู้และการปฏิบัติในการใช้สารเคมีเพื่อการผลิตทางการเกษตร
ของเกษตรกรในอำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง

ชื่อผู้เขียน   นางสาวศิริกร ณ ลำปาง

วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (เกษตรศาสตร์) สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ :

รองศาสตราจารย์ ดร.นรินทร์ชัย พัฒนพงศา	ประธานกรรมการ
รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ ศรีชูวงศ์	กรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คุณหญิง ณ ลำปาง	กรรมการ
รองศาสตราจารย์ กฤษิน ศรีมงคล	กรรมการ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ความรู้และการปฏิบัติในการใช้สารเคมีเพื่อการผลิตทางการเกษตรของเกษตรกรในอำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง โดยทำการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (multistage sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 168 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถาม ข้อมูลที่ได้นำไปวิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) ค่าสูงสุด (maximum) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) และหาความสัมพันธ์โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation)

จากผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 40 ปี ส่วนใหญ่สมรสแล้ว มีรายได้จากภาคเกษตรเฉลี่ย 19,530 บาทต่อปี ส่วนใหญ่ฉีดพ่นยาปราบศัตรูพืชด้วยตนเอง มีประสบการณ์การใช้ยาปราบศัตรูพืชเฉลี่ย 14 ปี ซึ่งยาปราบศัตรูพืชเป็นจำนวนเงินเฉลี่ย 2,813 บาทต่อปี เกษตรกรทุกครัวเรือนใช้ยาฆ่าโรคพืช และได้รับข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ยาปราบศัตรูพืชจากร้านจำหน่ายสารเคมีหรือร้านสหกรณ์การเกษตร

ความรู้ในการใช้สารเคมีเพื่อการผลิตทางการเกษตร มีคะแนนเฉลี่ยคิดเป็น 9.99 ของคะแนนเต็ม และไม่พบตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางสถิติกับความรู้ในการใช้สารเคมีเพื่อการผลิตทางการเกษตรของเกษตรกร

การปฏิบัติในการใช้สารเคมีเพื่อการผลิตทางการเกษตร มีคะแนนเฉลี่ยคิดเป็น 8.30 ของคะแนนเต็ม และไม่พบตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางสถิติกับการปฏิบัติในการใช้สารเคมีเพื่อการผลิตทางการเกษตรของเกษตรกร

เกษตรกรส่วนใหญ่มีความรู้และปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชถูกต้องมากในเรื่องต่อไปนี้ เวลาที่เหมาะสมในการฉีดพ่นสารเคมี การผสมสารเคมี การกำจัดภาชนะที่ใช้บรรจุสารเคมีที่ใช้หมดแล้ว และการเก็บรักษาสารเคมี ส่วนเรื่องที่เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ทราบหรือปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชไม่ถูกต้อง คือ การใช้สารเคมีที่ถูกต้อง การแต่งกายในการฉีดพ่นสารเคมี ชนิดของสารเคมีที่เลือกใช้ และการปฏิบัติหลังจากฉีดพ่นสารเคมีเสร็จแล้ว

เกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกรในการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืช พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีปัญหาเรื่องสารเคมีมีราคาแพง ปัญหาเรื่องโรคและแมลงศัตรูพืชคือสารเคมี ปัญหาเรื่องการสวมใส่ชุดป้องกันอันตราย คือ ไม่สะดวกในการปฏิบัติงาน ร้อน และอึดอัด ทำให้ได้รับอันตรายจากสารเคมี จึงสมควรที่จะฝึกอบรมเกี่ยวกับการใช้สารเคมีอย่างถูกต้องและปลอดภัยแก่เกษตรกรเป็นอย่างยิ่ง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งนี้ คือ หน่วยงานของรัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องควรมีการจัดฝึกอบรม เพื่อถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการใช้สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชอย่างถูกต้อง และปลอดภัย ให้แก่ กลุ่มเกษตรกร และร้านจำหน่ายสารเคมีหรือร้านสหกรณ์การเกษตร

Thesis Title Farmer's Knowledge and Practice on Utilization of Agricultural Chemicals in Hang Chat District, Lampang Province

Author Miss Ratikorn Na Lampang

M.S. (Agriculture) Agricultural Extension

Examining Committee :

Assoc. Prof. Dr. Narinchai Patanapongsa Chairman

Assoc. Prof. Dr. Sombat Srichoowong Member

Asst. Prof. Dusdee Nalampang Member

Assoc. Prof. Katin Srimnkol Member

Abstract

The Objectives of this study farmer's knowledge and practice on utilization of agriculture chemicals in Hang Chat District, Lampang Province. The sample of 168 farmers were selected by multistage sampling method. The instrument used for data collection was the interview form. The statistics used were frequency, percentage, mean, maximum, minimum, standard deviation and Pearson Product Moment Correlation.

The results of this study showed that most of the farmers were male and married with an average age of 40 years old and an average income of 19,530 bath per years. Most of the farmers were spraying pesticide by themselves. An experience of chemical application was 14 years. An average expense of pesticide was 19,530 bath per year. The farmers had a knowledge from the government official and chemical suppliers (shop).

The average farmer's knowledge on utilization of agricultural chemicals was at the 9.99 of total score (15). There were no significant correlation between the farmer's knowledge on utilization of agricultural chemicals and other factors.

The average farmer's practice on utilization of agricultural chemicals was at the 8.30 of total score (15). There were no significant correlation between the farmer's practice on utilization of agricultural chemicals and other factors.

Most farmers have correct knowledge and practice on utilization of agricultural chemicals as : spraying pesticide, mixing pesticide, keeping pesticide and destroying empty pesticide containers by burning or burying. For the knowledge and practice which most farmers lack of are using pesticide, protection wearing suit pesticide, identifying pesticide and practiced post pesticide.

Most of farmers had also problem and obstacles, such as, high price of pesticides, pesticide resistance, danger of pesticide, plant disease spread and protection wearing suit is uncomfortable resulting to get harmful effect of pesticide. In this connection, training on safe pesticide use is recommended.

Recommendation from this study were that involved government official and the private sector should give the knowledge of pesticide application and should set training program about knowledge on safe pesticide use for the farmers and the chemical suppliers.